

OBOWIĄZEK SZKOLNY I JEGO EGZEKUCJA

I. OBOWIĄZEK SZKOLNY

Obowiązek szkolny wynika z art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 ze zm). Niespełnianie obowiązku szkolnego podlega egzekucji administracyjnej na podstawie art. 20 tej ustawy. Przepis ten odsyła do trybu przewidzianego w ustawie z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. z 2005 r. Nr 229, poz. 1954 ze zm). Na gruncie tej ustawy obowiązek szkolny jest obowiązkiem o charakterze niepieniężnym (art. 1 i art. 2 § 1 pkt 10) i - co do zasady - jest obowiązkiem wynikającym bezpośrednio z przepisów prawa (art. 3 § 1). Obowiązek szkolny jest spełniany na podstawie art. 16 ust. 5a ustawy o systemie oświaty.

Art. 15

1. Nauka jest obowiązkowa do ukończenia 18 roku życia.
2. Obowiązek szkolny dziecka rozpoczyna się z początkiem roku szkolnego w tym roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 6 lat, oraz trwa do ukończenia gimnazjum, nie dłużej jednak niż do ukończenia 18 roku życia.

Art. 16

5. Obowiązek szkolny spełnia się przez uczęszczanie do szkoły podstawowej i gimnazjum, publicznych albo niepublicznych.
- 5b. Obowiązek, o którym mowa w art. 14 ust. 3, obowiązek szkolny i obowiązek nauki mogą być spełniane również przez uczęszczanie odpowiednio do przedszkola lub szkoły :
  - 1) za granicą, w tym na podstawie umów międzynarodowych lub porozumień o współpracy bezpośredniej zawieranych przez szkoły, jednostki samorządu terytorialnego i organy administracji rządowej lub w ramach programów edukacyjnych Unii Europejskiej;
  - 2) przy przedstawicielstwie dyplomatycznym innego państwa w Polsce.
6. Dyrektorzy niepublicznych szkół podstawowych i gimnazjów oraz dyrektorzy publicznych szkół podstawowych i gimnazjów, a także dyrektorzy szkół specjalnych i ośrodków, o których mowa w art. 2 pkt 5, prowadzonych przez osoby fizyczne lub osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego, którym nie ustalono obwodów, o przyjęciu ucznia do szkoły są obowiązani powiadomić dyrektora publicznej szkoły podstawowej lub gimnazjum, w których obwodzie uczeń mieszka, oraz informować go o spełnianiu przez ucznia obowiązku szkolnego.
- 6a. Przepis ust. 6 stosuje się odpowiednio do dyrektora publicznej szkoły podstawowej i publicznego gimnazjum o ustalonym obwodzie, który przyjął do szkoły ucznia zamieszkującego w obwodzie innej szkoły publicznej.
7. Za spełnianie obowiązku, o którym mowa w art. 14 ust. 3, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki uznaje się również udział dzieci i młodzieży upośledzonych umysłowo w stopniu głębokim w zajęciach rewalidacyjno-wychowawczych, organizowanych zgodnie z odrębnymi przepisami.
8. Na wniosek rodziców dyrektor publicznej szkoły podstawowej lub gimnazjum, w obwodzie których dziecko mieszka, lub dyrektor szkoły ponadgimnazjalnej, do której dziecko uczęszcza, może zezwolić na spełnianie przez dziecko odpowiednio obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki poza szkołą oraz określa warunki jego spełniania. Dziecko spełniając odpowiednio obowiązek szkolny lub obowiązek nauki w tej formie może otrzymać świadectwo ukończenia poszczególnych klas danej szkoły lub ukończenia tej szkoły na podstawie egzaminów klasyfikacyjnych przeprowadzonych przez szkołę, której dyrektor zezwolił na taką formę spełniania obowiązku szkolnego lub nauki.

Art. 18

1. Rodzice dziecka podlegającego obowiązkowi szkolnemu są zobowiązani do :
  - 1) dopełnienia czynności związanych ze zgłoszeniem dziecka do szkoły,
  - 2) zapewnienia regularnego uczęszczania dziecka na zajęcia szkolne,

- 3) zapewnienia dziecku warunków umożliwiających przygotowanie się do zajęć,
- 4) informowania, w terminie do dnia 30 września każdego roku, dyrektora szkoły podstawowej lub gimnazjum, w obwodzie których dziecko mieszka, o realizacji obowiązku szkolnego spełnianego w sposób określony w art. 16 ust. 5b

3. Rodzice dziecka realizującego obowiązek szkolny lub obowiązek nauki poza szkołą na podstawie zezwolenia, o którym mowa w art. 16 ust. 8, są obowiązani do zapewnienia dziecku warunków nauki określonych w tym zezwoleniu.

Art. 19

1. Dyrektorzy publicznych szkół podstawowych i gimnazjów kontrolują spełnianie obowiązku szkolnego przez dzieci zamieszkałe w obwodach tych szkół, a gmina kontroluje spełnianie obowiązku nauki przez młodzież zamieszkałą na terenie tej gminy, w tym odpowiednio :
  - 1) kontrolują wykonywanie obowiązków, o których mowa w art. 18 ust. 1 pkt 1,2 i 4, a także współdziałają z rodzicami w realizacji obowiązków, o których mowa w art. 18 ust. 1 pkt 3 i ust.3;
  - 2) prowadzą ewidencję spełniania obowiązku szkolnego oraz obowiązku nauki.
2. Wójt gminy (burmistrz, prezydent miasta) jest obowiązany przekazywać dyrektorom publicznych szkół podstawowych i gimnazjów na obszarze gminy informacje o aktualnym stanie i zmianach w ewidencji dzieci i młodzieży w wieku 3-18 lat.

Art. 20

1. Niespełnianie obowiązku, o którym mowa w art. 14 ust. 3, obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki podlega egzekucji w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.
2. Przez niespełnienie obowiązku, o którym mowa w art. 14 ust. 3, obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki należy rozumieć nieusprawiedliwioną nieobecność w okresie jednego miesiąca na co najmniej 50 % :
  - 1) obowiązkowych zajęć edukacyjnych w przedszkolu (oddziale przedszkolnym zorganizowanym w szkole podstawowej), szkole podstawowej, gimnazjum, szkole ponagimnazjalnej lub placówce;
  - 2) zajęć w przypadku spełniania obowiązku nauki przez uczęszczanie na zajęcia lub w celu przygotowania zawodowego, o których mowa w art. 16 ust. 5a pkt 2-4.

ii. ŚRODKI EGZEKUCJI ADMINISTRACYJNEJ

1. Ustawa z dnia 17 czerwca 1966r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (tj. Dz.U. z 2005r. Nr 229, poz. 1954r. z późniejszymi zmianami)
2. Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 27 listopada 2001r. w sprawie wysokości kosztów upomnienia skierowanego przez wierzyciela do zobowiązanego przed wszczęciem egzekucji administracyjnej (Dz. U. z 2001r. Nr 137, poz. 1543).
3. Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 22 listopada 2001r. w sprawie wykonania niektórych przepisów ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz.U. Nr 137, poz.1541 z późniejszymi zmianami)

Wśród wymienionych w art. 1a pkt 12 lit. b ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji środków egzekucji administracyjnej obowiązków o charakterze niepieniężnym tylko – co do zasady – grzywna w celu przymuszenia jest właściwa dla wyegzekwowania obowiązku szkolnego. Grzywny nie stosuje się wobec ucznia, jako osoby małoletniej. Zgodnie z art. 120 § 2 ustawy, nieuczęszczanie dziecka do szkoły skutkować będzie nałożeniem grzywny na jego przedstawicieli ustawowych. Tym samym egzekwowany będzie rodzicielski obowiązek zapewnienia regularnego uczęszczania dziecka na zajęcia szkolne.

Egzekucji podlega również obowiązek zgłoszenia dziecka do szkoły, skoro skutkiem zaniechania

rodziców (prawnych opiekunów) będzie nieuczęszczanie dziecka do szkoły oraz obowiązek powiadamiania organów gminy o aktualnej formie spełniania przez dziecko obowiązku szkolnego. Podobnie na rodziców (prawnych opiekunów) a nie na dziecko, nakładana będzie grzywna w razie zaniechania wypełniania obowiązku szkolnego poza szkołą. Grzywna nakładana może być wielokrotnie, z tego samego tytułu – aż do osiągnięcia pożądanego skutku, albo do osiągnięcia górnej granicy kwotowej. Aktualnie jednorazowo grzywna nie może przekroczyć, dla osób fizycznych, kwoty 10.000 zł, a łączna kwota grzywien – 50.000 zł (art.121 § 2 i § 3).

Wierzyciel obowiązku szkolnego

Wierzycielem obowiązku szkolnego jest dyrektor szkoły podstawowej i gimnazjum (dla absolwenta szkoły podstawowej) w obwodzie, którego dziecko zamieszkuje – art. 1a pkt 13 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

Do podstawowych obowiązków wierzyciela należy :

- 1) Wystosowanie upomnienia – art. 15 § 1 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Kosztami upomnienia obciąża się rodziców dziecka na rzecz wierzyciela – art. 15 § 2 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.
- 2) Wystawienie tytułu wykonawczego – art.26 § 1 i art. 27 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji,
- 3) Wystąpienie z wnioskiem o wszczęcie egzekucji – art. 26 § 1 i art. 28 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

Organem egzekucyjnym jest właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego – o czym stanowi art. 20 § 1 pkt 2 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Zasadniczą rolą organu egzekucyjnego jest doprowadzenie do wykonania obowiązku podlegającego egzekucji, czyli wymuszenie na rodzicach (prawnych opiekunach) pożądaných zachowań dziecka.

Powinności dyrektora szkoły w ramach kontroli spełniania obowiązku szkolnego

Zgodnie z art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 7 września 1991r. o systemie oświaty dyrektorzy publicznych szkół podstawowych i gimnazjów kontrolują spełnianie obowiązku szkolnego przez dzieci zamieszkujące w obwodach tych szkół.

Czynności składające się na kompetencję kontrolną dyrektora :

- 1) kontrola wykonywania obowiązków rodziców (opiekunów prawnych), polegających na :
  - a) dopełnieniu czynności związanych ze zgłoszeniem dziecka do szkoły,
  - b) zapewnieniu regularnego uczęszczania dziecka na zajęcia szkolne;
- 2) współdziałanie z rodzicami (prawnymi opiekunami) w zakresie zapewnienia dziecku warunków umożliwiających przygotowanie się do zajęć szkolnych, a w przypadku spełniania obowiązku poza szkołą, na podstawie zezwolenia – w zakresie zapewnienia dziecku warunków nauki określonych w zezwoleniu;
- 3) prowadzenie ewidencji spełniania obowiązku szkolnego. Dyrektor spełnia szczególną rolę w ramach egzekucji administracyjnej – jako uprawniony do żądania wykonania w drodze tej egzekucji określonych obowiązków, czyli jako wierzyciel.

Tryb postępowania egzekucyjnego

1. Niespełnienie obowiązku szkolnego powinno spowodować podjęcie przez wierzyciela czynności prawnych zmierzających do zastosowania środka egzekucyjnego. Pierwsza taka czynność wynika z zasady zagrożenia, a jest nią upomnienie. Według art. 15 § 1 ustawy egzekucyjnej adresatem upomnienia jest zobowiązany (opiekun prawny dziecka). Wymagana jest forma pisemna, zaś treść upomnienia to wezwanie do wykonania obowiązku, z zagrożeniem skierowania sprawy na drogę postępowania egzekucyjnego. Dla celów dowodowych konieczne jest także doręczenie upomnienia, aby można było ustalić dzień, w którym doręczenie nastąpiło (zwrotne poświadczenie odbioru).

2. Po upływie 7 dni od dnia doręczenia upomnienia może być wszczęte postępowanie egzekucyjne. Wierzyciel wystawia tytuł wykonawczy (zał. nr 1), ponieważ egzekucja dotyczy w omawianym przypadku obowiązku o charakterze niepieniężnym, wierzyciel wskazuje we wniosku środek egzekucyjny. Jest nim grzywna w celu przymuszenia (art.1a pkt 12 lit.b).
3. Wniosek oraz tytuł wykonawczy z załączonym dowodem doręczenia upomnienia składa się w organie egzekucyjnym, którym jest na podstawie upoważnienia Prezydenta Miasta Świętochłowice Naczelnik Wydziału Edukacji. W toku postępowania egzekucyjnego prowadzonego przez organ administracji samorządowej dyrektor szkoły może występować z wnioskami i środkami procesowymi przysługującymi wierzycielowi. Może zastosować zażalenie na postanowienie oraz występować z wnioskami o zawieszenie lub umorzenie postępowania egzekucyjnego.
4. Naczelnik Wydziału Edukacji – na podstawie upoważnienia Prezydenta Miasta Świętochłowice – podpisuje postanowienie o nałożeniu grzywny w celu przymuszenia do spełniania obowiązku szkolnego.
5. Wydział Edukacji wysłał zobowiązanemu postanowienie o nałożeniu grzywny i wystawiony przez dyrektora szkoły tytuł wykonawczy za zwrotnym poświadczeniem odbioru, a następnie przekazuje dyrektorowi szkoły informację o nałożeniu grzywny na zobowiązanego wraz z kopią postanowienia.
6. Grzywna może być nakładana wielokrotnie z tego samego tytułu – aż do osiągnięcia pożądanego skutku, albo do osiągnięcia górnej granicy kwotowej. Aktualnie jednorazowo grzywna nie może przekroczyć dla osób fizycznych, kwoty 10.000 zł, a łączna kwota grzywien 50.000 zł.
7. Nałożona grzywna w celu przymuszenia nieuiszczona w terminie podlega ściągnięciu w odrębnym trybie egzekucji należności pieniężnych (art. 124 § 1 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji).

Załączniki :

- Wzór upomnienia dotyczący nierealizowania obowiązku określonego w art. 18 ust. 1 pkt 2 ustawy o systemie oświaty.
- Wzór ewidencji wysłanych upomnień.
- Wzór wniosku o wszczęcie egzekucji administracyjnej.
- Wzór tytułu wykonawczego – TYT 3.
- Instrukcja wypełnienia tytułu wykonawczego –TYT 3.